

Ocak 2020, Ürün No: HÜ-06

Dünya Tavuk Eti Verileri (bin ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim ⁴ (%)
Üretim ¹	100.675	103.866	106.925	109.056	-	2,0
Tüketim ²	98.754	102.292	106.115	108.071	-	1,8
İthalat ³	12.011	11.950	13.182	13.582	13.260	-2,4
İhracat ³	13.932	13.524	13.992	14.567	15.033	3,2

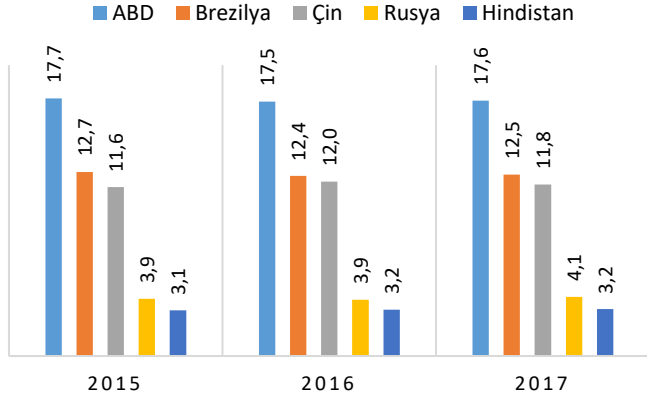
Kaynak: ¹/FAO ²/TEPGE Hesaplamaları ³/Trade Map, GTİP 020711,020712, 020713,020714 (Erişim Tarihi: 13.01.2020),

⁴/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir.

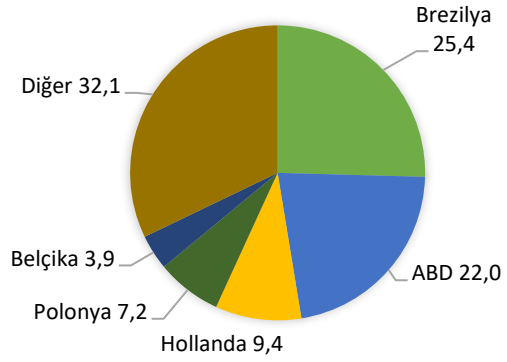
Dünya tavuk eti üretimi 2017 yılında bir önceki yıla göre %2,0 oranında artarak; 109 milyon tona ulaşmıştır. Bu üretimin %17,6'sı ABD, %12,5'i Brezilya ve %11,8'i Çin olmak üzere toplam %41,8'i bu 3 ülke tarafından karşılanmıştır. Türkiye ise %2'lik pay ile dünya tavuk eti üretiminde 10. sırada yer almıştır. 2017 yılında tavuk eti üretimi bir önceki yıla göre; ABD'de %2,3 ve Brezilya'da %2,8 oranında artmıştır. İlk 10 üretici arasında en büyük artışın ise %13,7 ile Türkiye'de olduğu görülmüştür.

Türkiye'den sonra en büyük artışı, %7,3 ile Rusya gerçekleştirmiştir. Dünya tavuk eti ihracatı 2018 yılında, bir önceki yıla göre %3,2 oranında artarak, 15 milyon tona ulaşmıştır. İhracatta lider konumda olan Brezilya toplam dünya ihracatının %25,4'ünü gerçekleştirirken, üretimde başı çeken ABD %22 ile 2. sırada yer almıştır. 2018 yılının dünya tavuk eti ihracat değeri ise, bir önceki yıla göre %4,7 oranında artarak, 23 milyar dolara yükselmiştir.

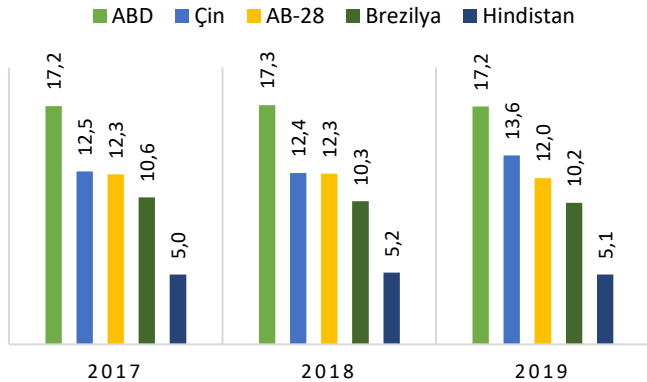
Tavuk eti üretiminde önemli ülkeler (%)

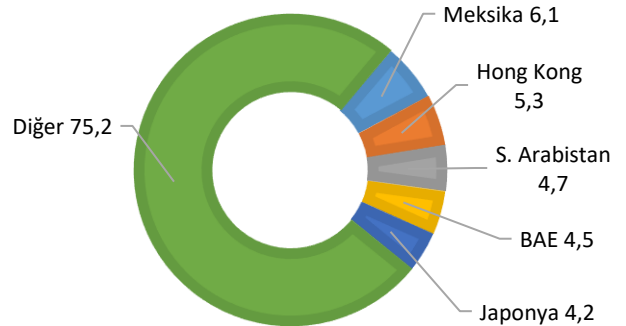
Ülkelere göre dünya tavuk eti ihracatı (2018, %)

Tavuk eti tüketiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya tavuk eti ithalatı (2018, %)

Türkiye 2018 yılında 2,2 milyon ton tavuk eti üretimi ve 453 bin ton tavuk eti ihracatı maksimum seviyesine ulaşmıştır. 2018 yılı ihracat miktarı bir önceki yıla göre %12,3 oranında artarken, üretimdeki artışın (%0,9) yavaşladığı görülmektedir. Üretimdeki artışın yavaşlamasının başlıca sebebi sektörün yem hammaddeleri başta olmak üzere girdi bakımından dışa bağımlı olması söylenebilir. 2018

yılında döviz kurunda meydana gelen dalgalanmalar ve ithalatın döviz ile yapılması üretimin bir önceki yılın artış hızının altında kalmasına yol açmıştır. Yüksek yem fiyatları ve kesimhane kapasitelerinin düşük olması 2019 yılında da artış hızını etkilemiştir. Bu durum, 2019 yılı (11 aylık) üretim ve ihracat miktarının 2018 yılının aynı dönemine çok yakın olsa da altında kalmasına yol açmıştır.

Türkiye Tavuk Eti Verileri (ton)

	2015	2016	2017	2018	2019 ⁵	Değişim ¹ (%)
Üretim	1.909.276	1.879.019	2.136.733	2.156.669	1.953.686	0,9
Tüketim ⁴	1.576.157	1.564.702	1.735.754	1.709.148	1.543.080	-1,5
İthalat ^{2,3}	887	85	2.752	5.845	1.005	112,4
İhracat ²	334.006	314.402	403.731	453.366	411.611	12,3
Kişi Başına Tüketim (kg) ⁴	20,0	19,6	21,5	20,8	-	-3,3

Kaynak: TÜİK (Ocak 2020) 1/2017-2018 değişimi göstermektedir. 2/020711, 020712, 020713, 020714 GTİP alınmıştır.

3/Türkiye'nin tavuk eti ithalatı bulunmamakta olup; mevcut veriler iptal ve iadelerden oluşmaktadır.4/TEPGE hesaplamasıdır. 5/11 aylık veridir.

Tavuk eti üretimi;

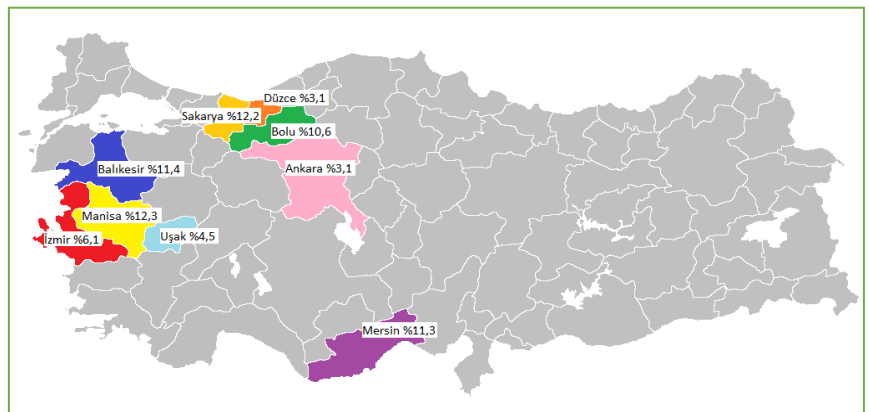
Türkiye'de 2018 yılında 354 milyon adete ulaşan tavuk sayısı, kümes hayvanlarının %98,4'ünü oluşturmaktadır. Kümes hayvanlarının %63,9'unu oluşturan et tavuğu sayısı bir önceki yıla göre %3,7 oranında artarak 229,5 milyon adete ulaşmıştır.

Türkiye'de tavuk eti üretimi ve kesilen tavuk sayısı; 2018 yılında tarihinin en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2018 yılında bir önceki yıla göre %0,9 oranında artan Türkiye tavuk eti üretimi; 2,2 milyon tona ulaşmıştır. Kesilen tavuk sayısı ise aynı yıla göre %0,01 oranında artarak, 1,2 milyar adet olarak gerçekleşmiştir.

2019 yılı Ocak-Kasım (11 aylık) dönemi tavuk eti üretim miktarı yaklaşık 2 milyon tona yaklaşmış olup; 2018 yılı aynı dönem üretim miktarından %1,6 daha azdır. 2019 yılı Kasım ayı tavuk eti üretimi; bir önceki aya göre %10,9 oranında azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre %3,7 oranında azalmıştır.

2019 yılı Ocak-Kasım (11 aylık) dönemine ait veriler incelendiğinde; bir önceki yılın aynı dönemine göre, kesilen tavuk sayısının %2,4 oranında azaldığı görülmektedir.

Özellikle nüfusun yoğun olduğu yerlerde yoğunlaşan sektörün bölgesel dağılımına bakıldığında; 2018 yılında et tavuğu sayısı bakımından Doğu Marmara ve Ege Bölgesi'nin %59'luk bir paya sahip olduğu görülmektedir. Doğu Marmara %33,2 ile lider konumdayken, Ege Bölgesi %25,8, Akdeniz Bölgesi %14,4 ve Batı Marmara %14'lük paya sahiptir. 2018 yılında et tavuğu sayısının yarısından fazlası (%58), 5 ilde toplanmıştır. Manisa %12,3'lük pay ile en çok et tavuğu bulunan il olmakla birlikte; Sakarya (%12,2), Balıkesir (%11,4), Mersin (%11,3) ve Bolu (%10,6) diğer önemli illerdir.

Türkiye'de Tavuk Eti Destekleme Politikaları

2018 yılı Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Kararı'na göre ihracat iadesi yardımları; kümes hayvanları etleri için ton başına 430 TL, işlenmiş ve konserve edilmiş ürünler için ise ton başına ise 550 TL olarak belirlenmiştir. 2019 yılında da aynı karar geçerli olmakla birlikte kümes hayvanları etinden hazırlanmış veya konserve edilmiş ürünlerin 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren gerçekleştirilecek ihracatına ilişkin sağlanacak ihracat iadesi yardımları ödemeleri yapılmamaktadır. 14.03.2019 Tarihli ve 30714 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu 8468 sayılı kararı ile etlik tavuk kümesi, yumurtacı tavuk kümesi, damızlık kümesi ve kuluçkahane işletmeleri sanayi grubu kapsamına alınmış ve indirimli elektrikten faydalanması sağlanmıştır.

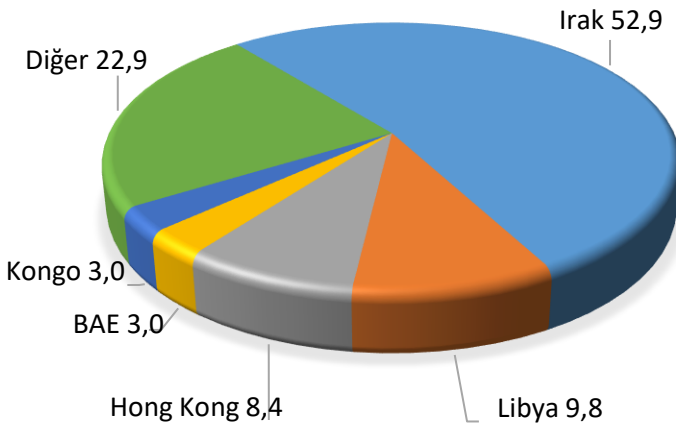
Tavuk eti ihracatı; Kanatlı sektöründe ihracatçı konumda olan Türkiye'nin 2018 yılında yapmış olduğu 466 bin tonluk kanatlı eti ihracatının %97,3'ünü tavuk eti oluşturmuştur. 2018 yılı tavuk eti ihracat miktarı, 453 bin ton ile rekor seviyesine ulaşmıştır. Bu rekor ile tavuk eti ihracat miktarı; bir önceki yıla göre %12,3 oranında artış göstermiştir.

2018 yılında gerçekleştirilen 453,4 bin tonluk tavuk eti ihracat miktarının %52,9' u Irak' a yapılmıştır. Libya (%9,8), Hong Kong (%8,4), Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Kongo (%3) 2018 yılı tavuk eti ihracatında pay sahibi olan diğer önemli ülkelerdir.

2018 yılı tavuk eti ihracatında en büyük artışın başta Libya olmak üzere Laos, Gana, Vietnam ve Angola'da olduğu görülmektedir. Bir önceki yıla göre 34 bin ton artış ile Libya'nın payının 4 katına çıktığı ve 21 bin ton artış gösteren Irak'ı (+%9,5) geçtiği görülmüştür. Aynı yıl Laos'un payı 21 katına (4 bin ton artış), Gana'nın payı 7 katına (4 bin ton artış) ve Vietnam ile Angola'nın payı ise 2 katına yükselmiştir.

Türkiye kanatlı eti ihracat değeri 2018 yılında 569 milyon dolar olup, %96,9'unu tavuk eti oluşturmuştur. 2018 yılında 551 milyon dolara ulaşan tavuk eti ihracat değeri, bir önceki yıla göre %7,2 oranında artış göstermiştir. Bu değer, 634 milyon dolar ile maksimum seviyesine ulaşan 2014 yılı ihracat değerinin altında kalmıştır. Dünya tavuk eti ihracatında 2018 yılında 7. sırada yer alan Türkiye, üretiminin %21'ini ihraç etmiştir.

Türkiye'nin tavuk eti ihracatında önemli ülkeler (2018, %)

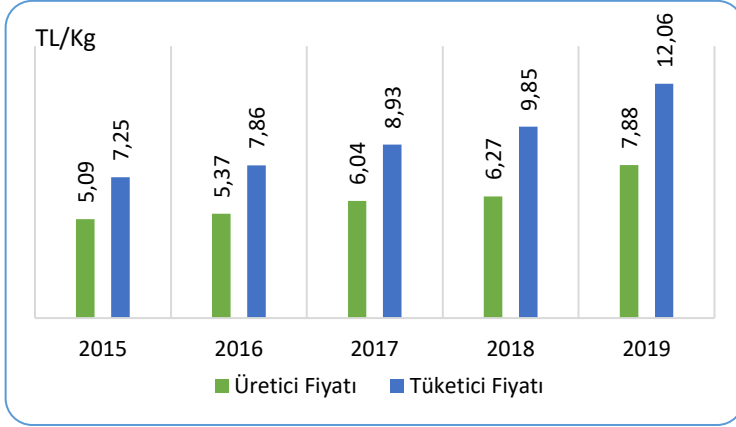
2019 yılı Ocak-Kasım (11 aylık) dönemi tavuk eti ihracat miktarı yaklaşık 411,6 bin tona yaklaşmış olup; 2018 yılı aynı dönem ihracat miktarından %1,1 daha azdır. Bu dönemde ihracat miktarında en fazla artış Kongo, Özbekistan ve Laos'ta görülürken, azalışın en fazla olduğu ülkeler Libya ve Suriye'dir. 2019 yılı Ocak-Kasım dönemine ait ihracat değeri ise 513 milyon dolar olup, bir önceki yılın aynı dönemine göre %1,9 daha fazladır. Bu veriler doğrultusunda Türkiye tavuk eti ihracatının 2019 yılında en yüksek seviyesine ulaşacağı söylenebilir.

Komşu ülkelerdeki sorunlar, Orta Doğu ülkelerindeki ekonomik krizler, Suriye ve Irak ile yaşanan ulaşım sıkıntıları; 2015 yılından bu yana Türkiye kanatlı ihracatının azalmasını tetiklemiştir. Ayrıca Irak 2018 yılından bu yana ulusal sanayiye ve yerel üretimi korumak amacıyla ekstra vergiler uygulamaktadır. Ancak bu uygulamanın Türkiye ihracatını henüz etkilemediği görülmektedir. Türkiye günümüzde Japonya, Irak, Fas, Gürcistan, Filipinler ve Avrasya Ekonomi Birliği üyelerini de içeren 81 ülkeye kanatlı eti ihracatı yapmaktadır.

Tavuk eti ithalatı; Tavuk etinde ihracatçı olan Türkiye'nin 2018 yılındaki 5,8 bin tonluk tavuk eti ithalatı; sınırda gerçekleştirilen iade ya da iptal işlemlerinden kaynaklanmaktadır. Kanatlı eti bakımından ihracatçı olan Türkiye'de, TÜİK verilerine göre bir miktar ithalat yapıldığı görülse de aslında ithalat yapılmamaktadır. Karşı ülke tarafından reddedilen veya ticari anlaşmazlıklar gibi sebeplerle ihracattan geri dönen tavuk eti sevkiyatlarının TÜİK verilerinde "ithalat" olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca ithalatın önüne geçilmesi amacıyla yüksek kanatlı eti tarifeleri uygulanmaktadır. Ancak, Türkiye kanatlı sektörü damızlık hayvan materyali bakımından dışa bağımlıdır. Türkiye günlük civcivleri ve kuluçkalık yumurtaları çoğunlukla İngiltere ve Kanada'dan ithal etmektedir.

Yem Hammaddeleri

Türkiye'de kanatlı hayvancılık sektörü üretim maliyetinin en büyük kısmını %68 oran ile yem gideri oluşturmaktadır (BESD-BİR). 2018 yılında kullanılan kanatlı yemi miktarı bir önceki yıla göre %10 artarak 9,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu yemlerin ana girdisi mısır ve soya fasulyesidir. Türkiye'de mısır üretimi 2018 yılında bir önceki yıla göre %3,7 oranında azalarak, 5,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılı mısır ithalatı %3,3 artarak 2,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Soya fasulyesi 2018 yılında da 140 bin ton üretilmiştir ve bir önceki yıla göre aynı kalmıştır. 2018 yılında ithal edilen soya fasulyesi miktarı ise 2,7 milyon ton olup, bir önceki yıla göre %13,6 artış göstermiştir.

Kaynak: TÜİK (Tüketici fiyatı), TOB (Üretici fiyat)

2018 yılında tavuk eti üretici fiyatı bir önceki yıla göre %3,8, tüketici fiyatı ise %10,3 oranında artış göstermiştir. 2019 yılında ise tavuk eti üretici fiyatı bir önceki yıla göre %25,6, tüketici fiyatı %22,4 oranında artmıştır.

Başta yem hammaddeleri olmak üzere girdilerin büyük ölçüde ithalata bağlı olması üretim maliyetlerinin artmasına neden olmuş ve bu maliyetlerin karşılanabilmesi amacıyla tavuk eti fiyatları yükselmeye devam etmiştir.

	2015	2016	2017	2018	2019
Tavuk Eti (TL/kg) ¹	5,09	5,37	6,04	6,27	7,88
Etlik Piliç Yemi (TL/kg)	1,21	1,19	1,38	1,79	2,08
Full Fat Soya (TL/kg)	1,34	1,39	1,61	2,32	2,38
Mısır (TL/kg)	0,71	0,73	0,84	0,95	1,17
1 kg tavuk eti ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Tavuk Eti/ Etlik Piliç Yemi	4,21	4,51	4,38	3,50	3,79
Tavuk Eti/ Soya	3,80	3,86	3,75	2,70	3,31
Tavuk Eti/ Mısır	7,17	7,36	7,19	6,60	6,74

Kaynak: YEMBİR ¹/TOB (Üretici fiyatı)

Tavuk Eti Girdi Pariteleri

2018 yılında tavuk eti girdi paritelerinde bir önceki yıla göre, belirli oranlarda azalış söz konusudur. Bu azalışın en önemli nedeni, girdilerin en büyük bölümünü oluşturan yem hammadde fiyatlarının yükselmesidir. Bu fiyat artışı; Türk Lirasının dolar karşısında düşüşünden kaynaklanmaktadır.

2019 yılında ise paritelerin arttığı görülmekte olup, en büyük parite artışının tavuk eti/soya paritesinde olduğu görülmektedir. Bu durum yem hammadde fiyatlarındaki artışın üretici fiyat artışının oldukça altında kalmasından kaynaklanmaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünya tavuk eti üretim ve ihracatının 2020'de bir önceki yıla göre %4 daha fazla olması ve rekor seviyeye ulaşması beklenmektedir. Üretim artışının büyük bir bölümünün Çin'de olacağı tahmin edilmektedir. Bu artış, Çin'in ithal damızlık materyale erişimin artması ve Afrika Domuz Ateşi salgınlarının yerli domuz arzını azaltmasının etkisiyle et fiyatlarının artmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca Çin'in ithalat talebinin artmasıyla Brezilya ve Tayland'da tavuk eti üretiminin ve ihracatının artması dünya üretim artışı ve ihracatını belirleyecek diğer bir unsurdur.

Türkiye'de tavukçuluk sektörünün yıllar itibarıyla büyüdüğü, ancak 2014 yılından bu yana bu büyümenin iç ve dış talebin azalmasıyla yavaşladığı görülmüştür. 2018 yılında da devam eden bu büyümeyi; tavuk eti fiyatının

yüksek seyreden kırmızı et fiyatının oldukça altında olması ile artan ihracat miktarı açıklamaktadır. Ayrıca TL'nin dolar karşısında değer kaybetmesi başta yem hammaddeleri olmak üzere ithal girdilerin fiyatlarının artmasına yol açmış ve buna ek olarak yurt içinde yem hammadde üretiminin sınırlı olması kanatlı sektörünün yavaşlamasına neden olmuştur. Bu faktörlere ek olarak üreticilerin kapasitelerini düşük tutması ve Irak ile yaşanan ihracat sorunları 2019 yılında yavaşlamanın devam etmesine neden olmuştur. Irak hükümetinin öngörülemez tarife uygulamaları ve komşu ülkelerdeki siyasi ve ekonomik sorunlar 2020 yılı kanatlı ihracatını olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir. İhracat pazarlarının çeşitlendirilmesi bu açıdan büyük önem taşımaktadır.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Zehra ÇİÇEKGİL, zehra.cicekgil@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833